

Muistio on valmisteltu yhteistyössä puolustusministeriön kanssa

SUOMEN OSALLISTUMINEN KANSAINVÄLISEEN KRIISINHALLINTAAN

Suomi osallistuu tällä hetkellä yhdeksään sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon yhteensä noin 340 sotilaalla YK:n, EU:n ja Naton sekä kansainvälisen Isisin vastaisen koalition puitteissa. Osallistuminen YK:n UNIFIL-operaatioon Libanonissa on Suomen suurin joukkokokonaisuus. Hallitusohjelman sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon mukaan kriisinhallintaosallistumista pyritään vahvistamaan YK-operaatioita ja Afrikkaa painottaen. Tavoite kriisinhallintaosallistumisen vahvistamisesta Afrikassa on kirjattu myös valtioneuvoston Afrikka-strategiaan ja kriisinhallinnan parlamentaarisen komitean suosituksiin ja puolustuspoliittiseen selontekoon.

Sotilaallisen kriisinhallinnan menot ovat viime vuosien aikana olleet noin 100 miljoonaa euroa vuotasolla sisältäen ulkoministeriön ja puolustusministeriön pääluokat. Kuluvana vuonna menojen arvioidaan olevan noin 110 milj. euroa. Sotilaallisen kriisinhallinnan kehystaso on vuosina 2022–2025 noin 110 miljoonaa euroa vuodessa nykyosallistumistason mukaisesti.

Suomella on tällä hetkellä yhteensä noin 120 siviilikriisinhallintatehtäviin lähetettyä asiantuntijaa EU-, Etyj-, ja YK-operaatioissa sekä ao. järjestöjen sihteeristöissä ja EU:n ulkosuhdehallinnossa. Hallitusohjelma asettaa tavoitteeksi nostaa siviilikriisinhallinnan osallistumistaso vähintään 150 asiantuntijaan vuoteen 2023 mennessä. Tämä toteutuu asteittain julkisen talouden suunnitelman 2021–24 puitteissa. Suomen suurin yksittäinen osallistuminen on Etyjin monitorointimissiossa Ukrainassa, jossa on tällä hetkellä 15 suomalaista asiantuntijaa.

Koronapandemia on vaikuttanut kriisinhallintaoperaatioiden toimintaedellytyksiin ja on viivästyttänyt siviilikriisinhallinta-asiantuntijoiden rekrytoitumista operaatioihin.

Muistion liitteenä on kartta Suomen osallistumisesta kriisinhallintaan.

Kriisinhallinnan parlamentaarisen komitean suositukset

Pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaisesti nimetty **kriisinhallinnan parlamentaarinen komitea** toimi maaliskuusta 2020 maaliskuuhun 2021 ja komitea antoi yksimielisen mietinnön Suomen kriisinhallinnan kehittämiseksi. Komitea suositti, että Suomen tulee jatkaa aktiivista ja monipuolista osallistumista kansainväliseen kriisinhallintaan; kriisinhallinnan kokonaisvaltaisuutta tulee vahvistaa niin kansallisesti kuin kansainvälisesti; kriisinhallintaosallistumiselle asetetaan määrällisiä ja laadullisia tavoitteita; kriisinhallinnan vaikuttavuutta tulee parantaa; ja että kriisinhallintaosallistumisen maantieteellisten painopisteiden tulee heijastaa toimintaympäristön kehittymistä suosittaen merkittävää osallistumisen vahvistamista Afrikan operaatioihin. Komitea suositti myös pitämään vuoden 2020 osallistumis- ja määrärahatasoa vähimmäistasona sotilaallisessa kriisinhallinnassa sekä jatkamaan työtä naisten osallistumisen vahvistamiseksi kriisinhallinnassa.

Komitean esittämien suositusten toimeenpano ja seuranta ovat käynnissä ja myös komitean sihteeristö jatkaa toimintaansa. Parlamentaarisen komitean suosituksen mukaisesti Suomen osallistumista kriisinhallintaan Afrikassa pyritään vahvistamaan. TP-UTVA-linjasi 26.8, että Suomi kasvattaa osallistumistaan EU:n sotilaallisen kriisinhallinnan koulutusoperaatiossa Malissa tänä vuonna noin 20 sotilaaseen ja edelleen ensi vuonna noin 55 sotilaaseen. TP-UTVA linjasi myös, että Suomi valmistautuu osallistumaan EU:n uuteen sotilaallisen kriisinhallinnan koulutusoperaatioon Mosambikissa. Osallistumisen vahvistamisella Afrikassa Suomi kantaa vastuuta Euroopan lähialueiden vakaudesta ja tukee myös EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikan vahvistamista ja kehittämistä.

Kriisinhallinnan kokonaisvaltaisuus, tavoitteenasettelu ja vaikuttavuus korostuivat komitean työssä. Komitean suositusten toimeenpanon lähtökohdaksi on identifioitu toimintaympäristön arvioiminen, sillä yhteinen arvio toimintaympäristöstä toimii pohjana operaation tavoitteiden asettamiselle ja kokonaisvaltaiselle toiminnalle. Ulkoministeriö järjesti kesäkuussa kriisinhallinnan toimintaympäristön arviointikokouksen yhdessä ulko-, puolustus- ja sisäministeriöiden, pääesikunnan, kansalaisjärjestöjen ja tutkimusyhteisön kanssa. Kriisinhallinnan vaikuttavuutta ja sen arviointia tullaan niin ikään kehittämään myös Afganistanin kokemusten seurauksena.

Suomen osallistuminen kriisinhallintaan Afganistanissa

Parhaillaan laaditaan eri tahoilla arviointeja kriisinhallinnan vaikuttavuudesta Afganistanissa. Natolla on käynnissä arviointiprosessi ja on odotettavissa, että useat operaatioihin osallistuneet maat laativat vaikuttavuusarvioita. Suomen osallistumisesta sotilaalliseen ja siviilikriisinhallintaan Afganistanissa laaditaan viranomaistyönä vaikuttavuusarvio. Arvion laatimista koordinoi ulkoministeriö ja se tehdään yhteistyössä puolustusministeriön ja sisäministeriön kanssa. Vaikuttavuusarvio valmistuu kevätkaudella 2022. Afganistanista kertyneitä kokemuksia tullaan hyödyntämään suunniteltaessa osallistumista uusiin sotilaallisen tai siviilikriisinhallinnan operaatioihin.

Ennakoimatta arvioinnin tuloksia voitaneen todeta, että kansainvälisillä kriisinhallintatoimilla kyettiin mm. estämään Afganistanin ulkopuolelle suuntautuneet terroristi-iskut ja Suomen ja kansainvälisen yhteisön kehitysyhteistyöllä kyettiin edistämään haavoittuvien ryhmien asemaa ja naisten ja tyttöjen oikeuksia Afganistanissa.

Suomen kokonaisvaltaiseen Afganistan-politiikan mukaisesti viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana Suomi tuki kehitysyhteistyövaroista Afganistania noin 415 miljoonalla eurolla. Humanitaarisen avun ja humanitaarisen miinatoiminnan osuus kokonaissummasta on noin 46 miljoonaa euroa ja siviilikriisinhallinnan osuus noin 30 miljoonaa euroa. Suomen sotilaallinen kriisinhallinnan kulut vuosina 2002 – 2021 olivat noin 350 miljoonaa euroa. Yhteensä 2 500 suomalaista sotilasta palveli Afganistanissa Naton ISAF-operaatioissa (International Security Assistance Force) ja RS-operaatioissa (Resolute Support).

Afganistanin evakuointioperaatioissa sovellettiin ensimmäistä kertaa lakia kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta. Osana evakuointioperaatiota tasavallan presidentti päätti eduskunnan myötävaikutuksella lähettää puolustusvoimien suojausjoukon Kabulin lentokentän alueelle Suomen evakuointioperaation tueksi. Arvioitaessa oikeusperustaa suojausjoukon lähettämiseksi, esillä oli myös sotilaallisen kriisinhallintalain soveltaminen. Lakia ei kuitenkaan katsottu voitavan soveltaa tapaukseen, koska kyse ei ollut sotilaallisesta kriisinhallinnasta tai kriisinhallintaoperaatiosta, vaan kansallisen viranomaisen tukemisesta puolustusvoimien toimesta kansainvälisessä toimintaympäristössä. Lisäksi taustalla olivat EU:n ja Naton pyynnöt avustaa evakuoinnissa. Päätös tehtiin siten kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevan lain nojalla.

Päätöstä valmisteltaessa lain soveltamisalassa ilmeni joitain puutteita. Lain sanamuoto ei esimerkiksi tunnista tilannetta, jossa on tarpeen päättää Suomen viranomaisen toimimisesta ulkomailla itsenäisesti tai toista Suomen viranomaista tukien silloin, kun toiminta tapahtuu Suomen omista tarpeista lähtien ja ilman ulkopuolelta tulevaa pyyntöä. Ulkoministeriö on asettanut poikkihallinnollista työryhmän arvioimaan lain muutostarpeita ja valmistelemaan hallituksen esityksen tarvittavista muutoksista, jotta Suomi olisi jatkossa entistäkin valmistautuneempi erilaisiin kriisitilanteisiin. Työryhmä tulee antamaan tietoja työnsä etenemisestä eduskunnan valiokunnille.

Suomen osallistuminen siviilikriisinhallintaan

Siviilikriisinhallinta on merkittävä osa kokonaisvaltaista lähestymistapaa yhdessä sotilaallisen kriisinhallinnan, rauhanvälityksen, kehitysyhteistyön ja humanitaaristen toimien kanssa. Sotilas- ja siviilioperaatioiden tehtävät kohdistuvat eri sektoreille, mutta yhtymäkohdat ovat tiiviit ja molem-

pien tuloksekkautta edistää yhteistyö niin suunnitteluvaiheessa kuin kentällä. Myös koronavirus-pandemian yhteydessä on korostunut samalla alueella toimivien sotilas- ja siviilioperaatioiden yhteistyö.

Suomella on tällä hetkellä yhteensä noin 120 siviilikriisinhallintatehtäviin lähetettyä asiantuntijaa EU-, Etyj- ja YK-operaatioissa sekä sihteeristöissä. Lisäksi siviilikriisinhallintavaroin on lähetetty YK:n apulaisasiantuntija- ja vapaaehtoistehtäviin yhteensä 12 henkilöä. Hallitusohjelma asettaa tavoitteeksi nostaa siviilikriisinhallinnan osallistumistaso vähintään 150 asiantuntijaan vuoteen 2023 mennessä. Tämä toteutuu asteittain julkisen talouden suunnitelman 2021-24 puitteissa. Vuodelle 2022 siviilikriisinhallintamomentille on osoitettu 18,6 miljoonaa euroa.

Siviilikriisinhallinnan sekondeerauksissa pyritään huomioimaan Suomen maantieteelliset painotukset, ml. Euroopan lähinaapurusto, Irak ja Afrikan operaatiot sekä turvallisuussektorireformin tukeminen. Temaattisina painopisteinä ovat mm. rauhanvälitystä tukevat tehtävät, ihmisoikeus- ja gender-kysymykset, ilmasto- ja ympäristö, hybridiuhat sekä terrorismiin, järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja muuttoliikkeeseen liittyvät tehtävät.

Suomen suurin yksittäinen siviilikriisinhallintaosallistumisen kokonaisuus on Etyjin monitorointimissiossa Ukrainassa (Special Monitoring Mission, SMM), jossa on marraskuun lopussa 15 suomalaista asiantuntijaa.

Suomella on siviilikriisinhallinnan asiantuntijoita YK-tehtävissä UNMISS-operaatiossa Etelä-Sudanissa, UNSOM-operaatiossa Somaliassa, UNFICYP-operaatiossa Kyproksella sekä MINUSMA-operaatiossa Malissa.

Suomi on väkilukuun suhteutettuna suurin EU:n siviilikriisinhallintaoperaatioihin asiantuntijoita sekondeeraava jäsenmaa. Suomalaisia asiantuntijoita on EU-operaatioissa tällä hetkellä noin 60. Operaatioista merkittävimmät osallistumistason kannalta ovat Georgian, Ukrainan, Somalian ja Irakin operaatiot. EUAM Ukraine -operaatiossa on suomalainen päällikkö ja EUAM Iraq-operaatiossa suomalainen varapäällikkö. Lisäksi Euroopan unionin ulkosuhdehallinnon kriisinhallintaraken-teissa työskentelee suomalainen operaatiopäällikkö, joka vastaa EU:n siviilikriisinhallintaoperaatioista. Suomalainen toimii myös YK:n Kyproksen operaation UNFICYP:n (United Nations peacekeeping force in Cyprus) korkeimmassa poliisitehtävässä poliisikomponentin johdossa.

Suomi osallistuu aktiivisesti EU:n siviilikriisinhallinnan kehittämiseen. Suomi pyrkii EU-tasolla vaikuttamaan siihen, että EU:n siviilikriisinhallintatoiminnassa huomioidaan kokonaisvaltaisuus, eri toimijoiden välinen yhteistyö sekä Suomelle tärkeät painopisteet, kuten sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden yhtymäkohtien huomioiminen ja naisten osallistumisen lisääminen. Suomen tavoitteena on, että valmisteilla oleva EU:n turvallisuus- ja puolustusyhteistyön tavoitteita määrittävä strateginen kompassi huomioisi myös siviilikriisinhallinnan kehittämisen. Suomi pyrkii myös edistämään työtä EU:n siviilikriisinhallinnan kompaktisopimuksessa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Suomen osallistuminen sotilaalliseen kriisinhallintaan

YK

Suomen sotilaallisesta kriisinhallintaosallistumisesta noin kaksi kolmasosaa on YK-operaatioissa. Hallitusohjelmassa todetaan, että kriisinhallintaosallistumista pyritään vahvistamaan YK-operaatioita painottaen. Operaatio-osallistumisen lisäksi poliittinen ja käytännön tuki rauhanturvaamisen ja kriisinhallinnan kehittämiseksi on tärkeää. Suomi on YK:n pääsihteerin *Action for Peacekeeping (A4P)* -aloitteen vahva tukija.

UNIFIL

YK:n **UNIFIL-operaatio Libanonissa** valvoo vihollisuuksien lopettamista Israelin ja Libanonin välillä, avustaa humanitaarisen avun toimittamisessa siviiliväestölle Libanonissa, tukee Libanonin asevoimia alueen turvallisuuden varmistamisessa, ml. laittomien aseiden maahantuonnin estäminen.

Suomi osallistuu UNIFIL-operaatioon noin 200 sotilaalla. Tasavallan presidentti päätti 29.5.2020 valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta, että Suomi jatkaa osallistumistaan YK:n UNIFIL-operaatioissa Libanonissa operaation ranskalaisessa reservipataljoonassa noin 200 sotilaalla 1.1.2021 alkaen toistaiseksi.

Operaation mandaatti, toimintaympäristö ja Suomen osallistumisvahvuus huomioiden UNIFIL-operaatio tarjoaa tärkeän mahdollisuuden kehittää ja ylläpitää Suomen kriisinhallinnan osaamis pohjaa. Puolustusvoimien koulutus- ja kehittämistarpeet edellyttävät riittävän suuren joukkokokoonpanon asettamista kriisinhallintaoperaatioon, ja tämä voidaan käytännössä toteuttaa ainoastaan yhdessä sopivan kumppanimaan kanssa. UNIFIL:ssa on mahdollisuus toimia yhdessä sotilaallisesti kyvykkään Ranskan kanssa.

UNTSO

Lähi-idässä toimii myös YK:n **UNTSO-sotilastarkkailuoperaatio**, jonka tehtävänä on valvoa Israelin ja sitä ympäröivien arabimaiden kesken solmittuja aseleposopimuksia. Suomi osallistuu operaatioon tällä hetkellä 15 sotilaalla. Suomen kansallinen osallistumispäätös korkeintaan 20 sotilaalle on voimassa toistaiseksi. Osallistuminen on tärkeää myös sen vuoksi, että Suomi itse järjestää kansainvälistä YK-sotilastarkkailijakoulutusta ja kouluttaminen edellyttää osallistumista tarkkailuoperaatioihin.

Suomi tukee 120 000 eurolla vuodessa YK-järjestelmän ulkopuolella Lähi-idässä toimivaa Multinational Force and Observers (MFO) järjestöä, joka valvoo Egyptin ja Israelin välisen rauhansopimuksen toimeenpanoa.

MINUSMA

YK:n MINUSMA-operaation tehtävänä on tukea Malin laillista hallintoa saavuttamaan ja ylläpitämään turvallista toimintaympäristöä maan jälleenrakentamiseksi. Suomi on osallistunut vuodesta 2013 YK:n sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon Malissa (MINUSMA) ja jatkanut toistaiseksi voimassa olevan kansallisen osallistumispäätöksen mukaisesti osallistumista operaatioon enintään 20 sotilaalla. Tällä hetkellä Suomella on operaatiossa neljä sotilasta. Tavoitteena on ollut vahvistaa osallistumista operaatiossa, mutta MINUSMA-operaatiossa on rajallisesti avoinna Suomelle sopivia esikuntatehtäviä.

Suomi on ilmoittanut **YK:n valmiusjärjestelmään** vahvennetun jääkärikomppanian, taistelupioneerikomppanian, erikoistoimintaosaston ja raivaamisen erikoisosaston sekä esikuntaupseereita ja sotilastarkkailijoita. Rekrytointi, koulutus ja keskittäminen huomioon ottaen, joukot olisivat käytettävissä aikaisintaan noin vuoden kuluessa erikseen määritellystä joukkotarpeesta.

EU

Suomi pyrkii nostamaan osallistumistaan **EU:n sotilaalliseen kriisinhallintaan**. Tämä tavoite on kirjattu myös Valtioneuvoston EU-selontekoon. Suomi osallistuu tällä hetkellä kolmeen EU:n sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon. Näistä kaksi on koulutusoperaatioita. Suomen profiili EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittäjänä ja erityisesti pysyvässä rakenteellisessa yhteistyössä tehdyt sitoumukset edellyttävät osallistumisen vahvistamista.

Suomi osallistuu aktiivisesti EU:n kriisinhallinnan kehittämisestä käytävään keskusteluun erityisesti parhaillaan käynnissä olevan EU:n turvallisuus- ja puolustusyhteistyön arvioinnin ja ohjauksen prosessissa ns. strateginen kompassi. Kriisinhallinnan osalta pyritään vahvistamaan unionin valmiutta ulkoiseen toimintaan kehittämällä kriisinhallintarakenteita, rahoitusta, joukkojenmuodostusta ja valmiuksia nopeaan toimintaan.

EUTM Mali

EU:n sotilaallinen koulutusoperaatio **EUTM Mali** perustettiin tammikuussa 2013 tukemaan Malin rauhanprosessia. EUTM Malin tehtävänä on Malin asevoimien kouluttaminen ja neuvonanto. Operaatio tukee myös Sahelin alueen G5-maiden yhteisiä joukkoja ja kansallisia asevoimia. Operaation laajennettu mandaatti hyväksyttiin maaliskuussa 2020 neljäksi vuodeksi. Uudella mandaattikaudella EUTM Malin toiminta-alue on tarkoitus laajentaa koko Malin sekä myös G5-maiden alueelle ja operaation koko tulee kasvamaan. Tällä hetkellä käynnissä on Nigerissä toimivan Saksan koulutusoperaatio Gazellen integroiminen EUTM Maliin ja siten operaation toimintaa ulotetaan myös Nigeriin, jossa tavoitteena on kehittää Nigerin joukkojen toimintakykyä ja kykyä terrorismin vastaiseen toimintaan.

Suomi on osallistunut EU:n sotilaalliseen EUTM Mali –kriisinhallintaoperaatioon sen perustamisvuodesta 2013 lähtien. Voimassa olevan, tasavallan presidentin 1.3.2013 tekemän päätöksen mukaisesti Suomi osallistuu operaatioon enintään 12 sotilaalla. Operaatiossa on ollut 12 sotilasta huhtikuusta 2021 alkaen.

Suomi pyrkii vahvistamaan osallistumistaan EUTM Mali -operaatiossa. TP-UTVA linjasi 26.8.2021, että Suomen joukkojen kokonaisosallistumisvahvuutta nostettaisiin kuluvan vuoden 2021 aikana 20 sotilaaseen ja edelleen noin 55 sotilaaseen vuoden 2022 aikana. EU:n johtoon siirtyneen Gazelle-operaation joukkojenmuodostusprosessi on kuitenkin edennyt suunniteltua hitaammin, mikä tulee viivästyttämään myös Suomen osallistumisen vahvistamista operaatiossa.

EUTM Mali -operaation lisäksi Malissa toimii YK:n MINUSMA-operaatio, Ranskan johtamat Barkhane-operaatio ja Task Force Takuba. Suomi osallistuu tällä hetkellä MINUSMA-operaatioon neljällä sotilaalla sekä EU:n siviilikriisinhallintaoperaatio EUCAP Sahel Maliin kolmella sekä Nigerissä toimivaan EU:n siviilikriisinhallintaoperaatio EUCAP Sahel Nigeriin kahdella asiantuntijalla. Osallistumisen vahvistaminen EUTM Mali -operaatiossa muodostaa Suomen Sahelin alueen kokonaisvaltaisen lähestymistavan keskeisen osan yhdessä muun sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan sekä rauhanvälityksen, humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön kanssa.

EUTM Somalia

EU:n sotilaalliseen koulutusoperaatio **EUTM Somalian** tavoitteena on koulutuksella ja neuvonnalla tukea Somalian turvallisuusjoukkojen kehittämistä. Voimassa olevan, tasavallan presidentin 15.3.2013 tekemän päätöksen mukaisesti Suomi osallistuu operaatioon enintään 10 sotilaalla. Suomen tosiasiallinen osallistumisvahvuus EUTM Somalia –koulutusoperaatiossa on vaihdellut osallistumisen aikana. Sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain 2 §:n 4 momentin mukaan puolustusministeriö voi päättää ulkoasiainministeriötä kuultuaan osallistumisen vähäisestä muuttamisesta. Suomen osallistumisen kasvattamista operaatiossa nykyisen voimassa olevan kansallisen osallistumispäätöksen mukaisesti enintään kymmenestä sotilaasta 12 sotilaaseen voidaan pitää tällaisena osallistumisen vähäisenä muuttamisena. Kansallisen osallistumispäätöksen muuttaminen on suunnitteilla.

Operaation tavoitteena on kehittää Somalian asevoimien komentorakenteita, johtamista sekä koulutus-, henkilöstö- ja hallintorakenteita siten, että Somalian puolustushallinnolla on kyky itse hallinnoida ja ylläpitää näitä toimintoja. Osallistumalla EUTM-operaatioon ja siviilikriisinhallinnan EUCAP Somalia -operaatioon Suomi tukee EU:n kokonaisvaltaisia toimia Afrikan sarven alueella.

EUNAVFOR MED Irini

EUNAVFOR MED Irini -operaation päätehtävä on YK:n turvallisuusneuvoston asettaman Libya koskevan asevientikiellon täytäntöönpanon edistäminen. Suomi osallistuu Välimerellä toimivaan EUNAVFOR MED Irini –operaatioon enintään kymmenellä esikuntaupseerilla toistaiseksi voimassa olevan kansallisen osallistumispäätöksen mukaisesti. Tällä hetkellä operaation esikunnassa Roomassa toimii kahdeksan suomalaista.

EUTM Mozambique

EU:n uuden **EUTM Mozambique** –koulutusoperaation tavoitteena on kouluttaa Mosambikin asevoimia vastaamaan Cabo Delgado provinssin heikentyneeseen turvallisuustilanteeseen. Operaatio perustettiin 12.7.2021 ja tavoitteena on saavuttaa täysi operatiivinen toimintakyky vuoden 2021 loppuun mennessä. Operaation mandaatti on kahdeksi vuodeksi alkaen siitä, kun se saavuttaa täyden operatiivisen toimintakyvyn. TP-UTVA linjasi 8.10.2021, että Suomi osallistuu EU:n sotilaallisen kriisinhallinnan koulutusoperaatioon Mosambikissa enintään viidellä esikuntaupseerilla. Tasavallan presidentti päätti 3.12. valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta, että Suomi osallistuu EU:n sotilaallisen kriisinhallinnan koulutusoperaatioon Mosambikissa enintään viidellä esikuntaupseerilla.

Nato

Osallistuminen **Naton kriisinhallintaan** on tärkeä osa Suomen kumppanuuspolitiikkaa ja tukee Suomen asemaa edistyneenä kumppanimaana. Osallistumalla kriisinhallintaan sekä tukemalla Naton vakautustoimia ja toimintaa turvallisuus- ja puolustussektorien kehittämiseksi tuetaan myös alueellista vakautta sekä kansainvälisiä pyrkimyksiä terrorismin torjumiseksi.

KFOR

Nato-johtoisen **Kosovo Force (KFOR) -operaation** tehtävänä on sotilaallisella läsnäolollaan estää vihamielisyydet ja taata rauha monietnisessä Kosovossa. KFOR-operaatio arvioidaan edelleen välttämättömäksi Kosovon vakauden varmistajana. Operaatiolla on merkitystä myös Länsi-Balkanin alueellisen vakauden näkökulmasta. Operaation joukkojen vahvuus on noin 3 500. Toistaiseksi voimassa oleva kansallinen osallistumispäätös on enintään 50 sotilasta ja Suomi osallistuu operaatioon tällä hetkellä noin 20 sotilaalla. Suomen osallistuminen sisältää esikuntaupseereja ja tiedusteluryhmän.

Nato Mission in Iraq

Nato vahvistaa vuonna 2018 perustettua **Nato Mission in Iraq (NMI)** –koulutusoperaatiotaan Naton helmikuun 2021 puolustusministerikokouksen päätöksen mukaisesti. Laajennetun NMI:n tavoitteena säilyy Irakin turvallisuusinstituutioiden ja –viranomaisten kouluttaminen tasolle, jolla Irak kykenee itsenäisesti toimimaan terrorismin ehkäisemiseksi ja maan vakauttamiseksi. Toiminta painottuu puolustus- ja turvallisuussektorille annettavaan strategisen tason neuvonantoon, koulutukseen ja kapasiteetin vahvistamiseen.

NMI:n laajentaminen on ollut tarkoitus toteuttaa rinnakkaisena prosessina OIR-operaation asteittaisen supistamisen kanssa. Käytännön tasolla Nato on valmistautunut NMI-operaation laajentamiseen jo talvesta 2020-2021 alkaen tiedustellen operaatioon osallistuvilta mailta kiinnostusta vahvistaa osallistumistaan. Joukkojenmuodostusta on pyritty tekemään joustavasti ja etupainoisesti, jotta NMI-operaation laajentumisvalmistelut olisivat valmiina, kun OIR-operaation supistaminen alkaa. Irakin vaalien alla NMI:n laajentaminen on edennyt odotettua hitaammin.

Tasavallan presidentti päätti 5.12.2018 valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta, että Suomi osallistuu Naton johtamaan koulutusoperaatioon Irakissa enintään viidellä sotilaalla siten, että ensi vaiheessa ja viimeistään 1.1.2019 Suomi lähettää operaatioon yhden esikuntaupseerin. Suomi on vuoden 2018 joulukuusta alkaen osallistunut NMI-operaatioon yhdellä sotilaalla ja hakenut vuonna 2021 operatiosta uusia tehtäviä siten, että voimassa olevan kansallisen osallistumistason mukainen viiden sotilaan osallistumistaso täyttyy. Kun NMI:n laajentaminen käynnistyy, myös Suomi valmistautuu siirtämään sotilaallisen kriisinhallinnan osallistumisensa painopistettä OIR-operaatiosta NMI-operaatioon.

Isisin vastainen koalitio

Kansainvälinen Isisin vastaisen koalition **Operation Inherent Resolve -operaation** tavoitteena on kehittää Irakin turvallisuusjoukkojen kykyä torjua Isis, palauttaa laillisen valtiovallan kontrolli, sekä tukea alueellisen turvallisuuden ja vakauden palauttamisessa. Isisin vastainen koalitio tukeutuu YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmaan 2170 (2014). Koalition sotilaallinen toiminta Isisiä vastaan Irakissa ja Syyriassa tapahtuu Operation Inherent Resolve -operaation (OIR) puitteissa.

Suomi on osallistunut OIR-operaatioon vuodesta 2015, aluksi 100 sotilaalla ja nykyään noin 80 sotilaalla. Marraskuussa 2020 eduskunnalle annettiin selonteko Suomen osallistumisen jatkamisesta turvallisuussektorin koulutusyhteistyössä Irakissa ja tasavallan presidentti päätti valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta 17.12.2020, että Suomi jatkaa osallistumistaan turvallisuussektorin koulutusyhteistyössä Irakissa noin 80 sotilaalla 1.1.-31.12.2021; tämä sisältää osallistumisen koulutus- ja neuvonantotehtäviin Irakissa sekä osallistumisen tarpeellisiin esikunta-, hallinto- ja tukitehtäviin.

OIR:n operaatiosuunnittelussa lähdetään siitä, että operaatiota supistetaan vähitellen samalla kun NMI-operaation vahvuutta kasvatetaan. Operaation toiminta on nyt neljännessä ja viimeisessä vaiheessaan, jonka kesto on kesällä 2021 saatujen arvioiden mukaan 12 -24 kuukautta. Nykykoossaan operaation arvioidaan jatkuvan ainakin syksyyn 2022 saakka. Kun OIR-operaatio supistuu, on perusteltua siirtää Suomen sotilaallisen kriisinhallintaosallistumisen painopistettä Irakissa OIR:sta NMI-operaatioon.

TP-UTVA linjasi 11.11.2021 että Suomi jatkaa osallistumista OIR-kriisinhallintaoperaatiossa Irakissa noin 75 sotilaalla vuoden 2022 loppuun asti. Tämä sisältää osallistumisen koulutus- ja neuvonantotehtäviin Irakissa sekä tarpeellisiin esikunta-, hallinto ja tukitehtäviin. Eduskunnalle on annettu asiassa selonteko sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain mukaisesti.

Isisin vastainen koalitio jatkaa toimintaansa ja sen huomion odotetaan kiinnittyvän jatkossa enemmän Isisin uhkaan myös Irakin ja Syyrian ulkopuolella, lähinnä Afrikassa ja Afganistanissa.

Suomen osallistuminen Euroopan unionin taisteluosastoihin ja Naton nopean toiminnan joukkoihin

Suomen osallistuminen Euroopan unionin ja Naton nopean toiminnan joukkoihin on tärkeä osa kansallisen puolustuskyvyn ja yhteistoimintakyvyn kehittämistä. Se on myös tärkeä osa puolustusyhteistyötä. Osallistuminen nopean toiminnan joukkoihin tapahtuu pääosin kansallisen sotilaallisen kriisinhallinnan joukkorekisterin joukoilla, jotka on ilmoitettu EU:n, YK:n ja Naton joukkorekistereihin.

Sotilaallisen kriisinhallinnan joukkorekisteriin kuuluvat joukot ovat osa kansallista suorituskykyä, mutta niitä varustetaan kansainväliseen toimintaan puolustusministeriön sotilaallisen kriisinhallinnan määrärahalta.

Euroopan unionin taisteluosastot

EU:n taisteluosastoihin osallistuminen on osa Suomen johdonmukaista panosta EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämiseen ja toimeenpanoon sekä konkreettinen panos EU:n puolustusulottuvuuden vahvistamiseen. Se on keskeinen osa EU:n pysyvän rakenteellisen yhteistyön sitoumuksia. Kansallisen puolustuksen näkökulmasta EU:n taisteluosastoihin osallistuminen on tukenut puolustusvoimien suorituskykyjen ja yhteistoimintakyvyn kehittämistä. Taisteluosasto-osallistuminen myös edesauttaa kahden- ja monenvälisen puolustusyhteistyön syventämistä keskeisten kumppanimaiden kanssa.

EU:ssa tarkastellaan taisteluosastokonseptin uudistamista EU:n turvallisuus- ja puolustusyhteistyön suuntaa määrittävän strategisen kompassin yhteydessä. EU:n ulkosuhdehallinto esittää nopeaa toimintaa kehitettäväksi vuoteen 2025 mennessä siten, että päivitetyn taisteluosastokonseptin ja

jäsenmaiden osoittamien muiden suorituskykyjen pohjalta voidaan muodostaa 5000 sotilaan nopean toiminnan kyky (*EU Rapid Deployment Capacity*). Uudet nopean toiminnan joukot sisältäisivät sekä maa-, ilma- että merivoimien suorituskykyjä. Suomi kannattaa taisteluosastojen käytettävyyden parantamista ja kustannuksien tasaisempaa jakautumista. Kyky nopeaan ja tehokkaaseen päätöksentekoon ja toimintaan on EU:n turvallisuus- ja puolustustyön uskottavuuden kannalta keskeistä. EU:n tulee kyetä tarvittaessa myös vaativiin kriisinhallintaoperaatioihin itsenäisesti.

Suomi osallistui edellisen kerran EU:n taisteluosaston valmiusvuoroon Saksan johtamana 1.7.–31.12.2020. Koulutus- ja purkuvaihe mukaan lukien toimeenpano ajoittui ajalle 2.1.2020–28.2.2021.

Suomi osallistuu Merivoimien raivaajasukeltajaosastolla Ranskan johtamaan taisteluosastoon vuoden 2024 alussa. Osaston koko on noin 30 henkilöä, ja sen tehtäviin kuuluu miinojen ja räjähteiden raivaaminen taisteluosaston tukemiseksi.

Suomen osallistuminen toteutetaan samalla toimintamallilla kuin edellisen osallistumisen kohdalla. Taisteluosastoon asetettavat joukot osallistuvat johtovaltion järjestämiin harjoituksiin ja näitä täydentäviin välttämättömiin harjoituksiin riittävän suorituskyvyn saavuttamiseksi ja todentamiseksi. Henkilöstöä ei oteta koulutus- ja valmiusaikana kriisinhallinnan palvelussuhteeseen, vaan tämä tapahtuisi vasta mahdollisen operaation käynnistyessä.

Suomen osallistuessa vuonna 2020 Saksan johtaman taisteluosaston valmiusvuoroon panssari-tiedustelujoukkueella, olivat koulutus- ja valmiusajan kustannukset yhteensä noin 3,4 milj. euroa jakautuen kolmelle vuodelle. Kustannukset osallistumisesta Ranskan johtamaan taisteluosastoon tarkentuvat johtovaltion, muiden osallistujamaiden ja kansallisen suunnittelun edetessä sekä joukkokontribuution täsmentyessä. Kustannukset katettaisiin sotilaallisen kriisinhallinnan määrärahoista ja sisällytetään vuosien 2023–2025 talousarvioihin.

Valmistelussa huomioidaan myös yksittäisten esikuntaupseerien asettaminen taisteluosaston johtoesikuntaan ennen koulutusjakson alkamista, jotta osaston mahdollisesta käytöstä laadittavien suunnitelmien ja toimeenpanon osalta on kansallinen vaikuttamis- ja tiedonhankintamahdollisuus.

Puolustusvoimat jatkaa jatkovuosien (2025-) osallistumismahdollisuuksien selvittämistä. EU:n taisteluosastokonseptin päivittäminen voi aiheuttaa muutoksia valmiusvuorojen pituuksiin tai joukkoja asettaviin maihin, jolloin Suomen osallistumista koskevat kansalliset päätökset tulee tarkastella uudestaan.

Päätös sotilasosaston asettamisesta korkeaan valmiuteen tehdään sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain (211/2006) mukaisesti syksyllä 2023. Päätös mahdolliseen operaatioon osallistumisesta tehtäisiin erikseen kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Naton nopean toiminnan joukot

Suomi on osallistunut **Naton nopean toiminnan joukkojen** (NRF) valmiusvuoroihin täydentävässä joukkopoolissa (Follow-on Forces Group, FFG) vuodesta 2012 alkaen. Vuodeksi 2021 valmiusvuoroon on ilmoitettu maavoimien jääkärikomppania, vuodeksi 2022 Katanpää-luokan miinantorjuntalus ja vuodeksi 2023 Maavoimien jääkärikomppania. Puolustusvoimat valmistautuu ilmoittamaan Natolle suunnittelun edetessä osallistumisen vuonna 2024 Merivoimien raivaajasukeltajaosastolla.

Suomen ilmoittamat joukot ovat osa NRF:n täydentävää joukkokokonaisuutta (FFG). Kumppanimaiden osallistuminen on aina luonteeltaan täydentävää. Suomen joukkoja ei aseteta korkeaan valmiuteen.

Päätös mahdolliseen operaatioon osallistumisesta tehtäisiin erikseen kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Käsittelijät: lähetystöneuvos Lauri Hirvonen, ulkoministeriö, p. 0295 350 063, vanhempi osasto-
toesiupseeri Mikko Lehto, puolustusministeriö, p. 0295 140 059

LIITE: Kartta Suomen osallistumisesta kansainväliseen kriisinhallintaan